

Een boodschap uit het stenen tijdperk

Bespreking van

De grot Chauvet. De oudste grotschilderingen ter wereld,
J-M. Chauvet, E. Brunel Deschamps,
C. Hillaire, met een nawoord van J.
Clottes
Utrecht, Jan van Arkel, 1998 (120 p.,
93 kleurenillustraties, 1800 BF, f 89,9).

“Plotseling verscheen in het licht van onze lampen een monumentale zwarte fries die wel tien meter van de lengte van de wand links innam. Dit deed onze adem stikken en heel langzaam en doodstil bewogen we onze zaklantaarns heen en weer langs de panelen. Toen volgde er een uitbarsting van vreugdekreten en tranen. De dieren waren ontelbaar: een tiental leeuwen of leeuwinnen, neushorizonten, bizons, mammoeten, een rendier, en de meeste hiervan met hun kop in de richting van de uitgang.” (p.50)

“Dit waren momenten van onbeschrijflijke opwindings. Maar opnieuw voelden we behalve verbijstering ook een soort angst. We hadden bijna het gevoel dat we een heilige plaats die duizenden jaren verborgen was gebleven aan het ontheiligen waren. Sinds het vertrek van de paleolithische men-

sen waren wij de eersten die deze beschermde plek betraden.” (p.42)

Dat zijn twee citaten uit het spannende verhaal van drie speleologen die in december 1994 in een rotswand in de Ardèchekloof 's werelds mooiste grot met tekeningen ontdekten. Maar meer nog dan het verhaal bieden de talrijke, ook paginagrote, foto's van de grotschilderingen een opwindende ontdekkings-tocht. Het totaal aantal geschilderde dieren in de grot ligt rond de 300. In volgorde van frequentie gaat het om neushoorns (bijna een kwart), leeuwen, mammoeten, paarden, aanwezige bizons, beren, rendieren, oerossen, steenbokken, reuzenhertenbokken tot enige exemplaren als een rode panter, een hyena en een uil – de eerste gekende afbeeldingen in paleolithische grotkunst. Jean Clottes (autoriteit op dit

gebied en auteur van het wetenschappelijke nawoord) merkt daarbij op dat "juist de dieren die niet op het paleolithische menu stonden de grote meerderheid van de geïdentificeerde dieren" vormen (p.118). Op basis van radiokoolstofdateringen blijkt het om tekeningen van ca. 30.000 jaar geleden te gaan, meer dan tweemaal zo oud als de bekende voorbeelden van Altamira of Lascaux. Het gaat daarbij helemaal niet om meer 'primitieve' voorgangers, maar om schilderijen van hoge artistieke kwaliteit: de kudde leeuwen en paarden zijn dynamisch en in perspectief geschilderd, en er wordt met licht en schaduw gewerkt, technieken die uitzonderlijk zijn voor kunst uit de steentijd. Omdat ze zo goed geconserveerd zijn kunnen we er vandaag nog van genieten. Een prachtig kunstboek en aan te bevelen geschenk!

Maar dit boek is ook enkele ecologische overwegingen waard. Allereerst is het verhaal van de ontdekking er één van liefde en passie voor natuuronderzoek, en van een door jarenlange omgang geduldig opgebouwde kennis van de Ardèchekloof. Geen verhaal van verovering, maar van vertrouwdheid en tegelijkertijd eerbied en schroom, een houding die wellicht de onverwachte ontdekking mogelijk maakte, en in ieder geval de betekenis ervan in zijn volheid doet oplichten. Maar er is meer. De grot *Chauvet* is ook een verhaal van mensen en dieren, en wel in dubbele zin: mensen die dieren schilderen, maar ook mensen en dieren die dezelfde grot gebruiken. Er zijn immers heel wat sporen van beren in de grot – geraamten, berenkuilen en krassen van berenklauwen op de wanden. Mensen en dieren bewonen dezelfde aarde, en zijn daarin met elkaar verbonden. Van die verbondenheid getuigt ook de paleolithische kunste-

naar. Zijn kunst toont ons een betekenis die in een vertechniseerde wereld verloren dreigt te gaan, een betekenis die op ons toekomt en die uiteindelijk ontsnapt aan alle maakbaarheid en nuttigheidsoverwegingen. Het is die betekenis waarvan we met de geleerde term 'intrinsieke waarde' rekenschap proberen te geven. De erkenning daarvan kleurt ook het verhaal van de drie speleologen, en het kan ook de lezer overkomen bij het bekijken van de beelden uit de grot *Chauvet*. Kunst van 30.000 jaar geleden is tevens een antidotum voor een overdreven appreciatie van de zogenaamde 'verworvenheden' van de technologische vooruitgang.

Jef Peeters